

"ואלה תולדות הארון..."

סיפורו של ארון הקודש בהיכל ישיבת כרם ביבנה

"ועשו ארון"

ארון הקודש המפואר נתרם לפני כ-400 שנה (בסוף המאה ה-16 או בתחילת המאה ה-17 למניינם) לבית הכנסת הגדול בנוסח איטלייאני בגטו היהודי של פירנצה שבאיטליה. התורם, ר' שבתי אלאטון, היה בן למשפחה נכבדה מיוצאי הלבנט שהתיישבו באיטליה, ושמם הונצח בלוח השיש שבראש הארון. יש הסבורים כי ארון זה קדום יותר (בן למעלה מ-500 שנה) וכי תוכנן ככל הנראה ע"י האדריכל של משפחת מדיצ'י הידועה, והוא בין היצירות העתיקות ביותר מתקופת הרנסאנס האיטלקי.

מאוחר יותר, בשנת תכ"ב (1662), נדב בן המשפחה ר' מנחם אלאטון את לוחות הברית שנקבעו בראש הארון, וגם שמו מופיע בכתובת שעל גבי השיש. בר"ח ניסן תר"ט (1849) עוצבו דלתות העץ של הארון, כפי שניתן ללמוד מן הפסוקים שנכתבו על צידן הפנימי של הדלתות.

לאחר שהגטו נהרס בשנת תרמ"ב (1882) וחדל להיות תחום התיישבות חובה ליהודים, הועבר הארון לבתי הכנסת של חברת 'מתיר אסורים' ברחוב האוויזים (Via dell' Oche) בפירנצה. חברת 'מתיר אסורים' היתה קהילה של יהודים ספרדים שגרו בפירנצה, ונקראה כך בשל השתדלותם בשחרור יהודים שנתפסו ע"י יורדי הים. הארון הוקם בבית הכנסת הספרדי של הקהילה בשנת תרמ"ז (1887).

"ויהי בנסוע הארון"

"תניא: רבי אלעזר הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר (ירמיהו מו, יח) 'כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא', והלא דברים קל וחומר: ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה על אחת כמה וכמה" (מגילה כט ע"א).

לפני מלחמת העולם השנייה נסגר בית הכנסת האיטלקי של חברת 'מתיר אסורים' ובשנת תשכ"ב (1962) גם בית הכנסת הספרדי. ארון הקודש הועלה לארץ באותה שנה, כחלק ממבצע העלאת ארונות קודש מאיטליה ע"י הסוכנות היהודית, והישיבה זכתה לקבלו יחד עם נר התמיד ומנורות הקיר שמשני צידי, הודות ליוזמתו של ידיד הישיבה ד"ר זרח ודהפטיג ז"ל שכינה בזמנו כשר הדתות.

תהליך העברת ארונות הקודש היה מורכב, דרש משאבים כספיים, ידע מקצועי, התמדה וניהול מרכזי. התהליך התבצע תחת השגחתו

ופיקוחו של ד"ר שלמה אומברטו נכון (תרס"ו - תשל"ד), ממנהיגי התנועה הציונית באיטליה ולאחר הקמת המדינה יו"ר ארגון יוצאי איטליה וחבר בוועד הפועל הציוני ובסוכנות היהודית.

הארון הגיע מפורק לחלקים, שנארוזו בתוך ארגזי עץ גדולים אשר נחו בכניסה לבית המדרש זמן רב כאבן שאין לה הופכין. לאחר מאמצים רבים השיג מנהל הישיבה ר' אלי קליין ז"ל מימון להקמתו המשווה של ארון הקודש בהיכל הישיבה, ובשנת תשכ"ח (1968) הוקם הארון על קיר לבנים, נחנך ברוב פאר והדר והפך להיות מסמליה הבולטים של הישיבה.

היכל הישיבה לפני הקמת ארון הקודש

מאחורי המחיצה - הקמת ארון הקודש בהיכל הישיבה

חנוכת הארון המחודש

לאחר למעלה מיובל שנים, בשנת תשפ"ד (2024), היא שנת השבעים לייסודה של ישיבת כרם ביבנה, עברו כל חלקי ארון הקודש תהליך מורכב של שימור, שיפוץ וחידוש שארך שנה שלמה. מלאכת המחשבת התאפשרה הודות לתרומתה של משפחת גרינהויז, והוקדשה לעילוי נשמות ההורים אהרן ואהובה פלדמן ז"ל, ובנם תלמיד הישיבה אברהם הי"ד שנפל במלחמת יום הכיפורים.

תהליך העבודה כלל: חשיפת צבעי וחומרי המקור של ארון הקודש, ניקוי יסודי של כל חלקי הארון, קיבוע וחיזוק חלקים רופפים, השלמת חלקי גילוף וחלקים חסרים, הזהבה וצביעה במקומות נדרשים והתאמת התיקונים והזהבות החדשות למקור.

בעת מלאכת השימור התגלה ציפוי זהב מקורי שעטיר את כותרות העמודים ואת הכתובות המוטבעות על השיש. כותרות אלה כמו העיטורים המיוחדים שבתוך הארון, עברו הזהבה מחודשת. כמו כן התגלה צבע השיש הכחול של לוחות הברית ואף הוא עבר חידוש ושחזור של הצבע המקורי.

תמונות מתהליך השימור

חשיפת הכיתוב המזוהב וצבע המקור

תוצאה סופית

אחרי

לפני

שימור הדלתות והעיטורים

אחרי

לפני

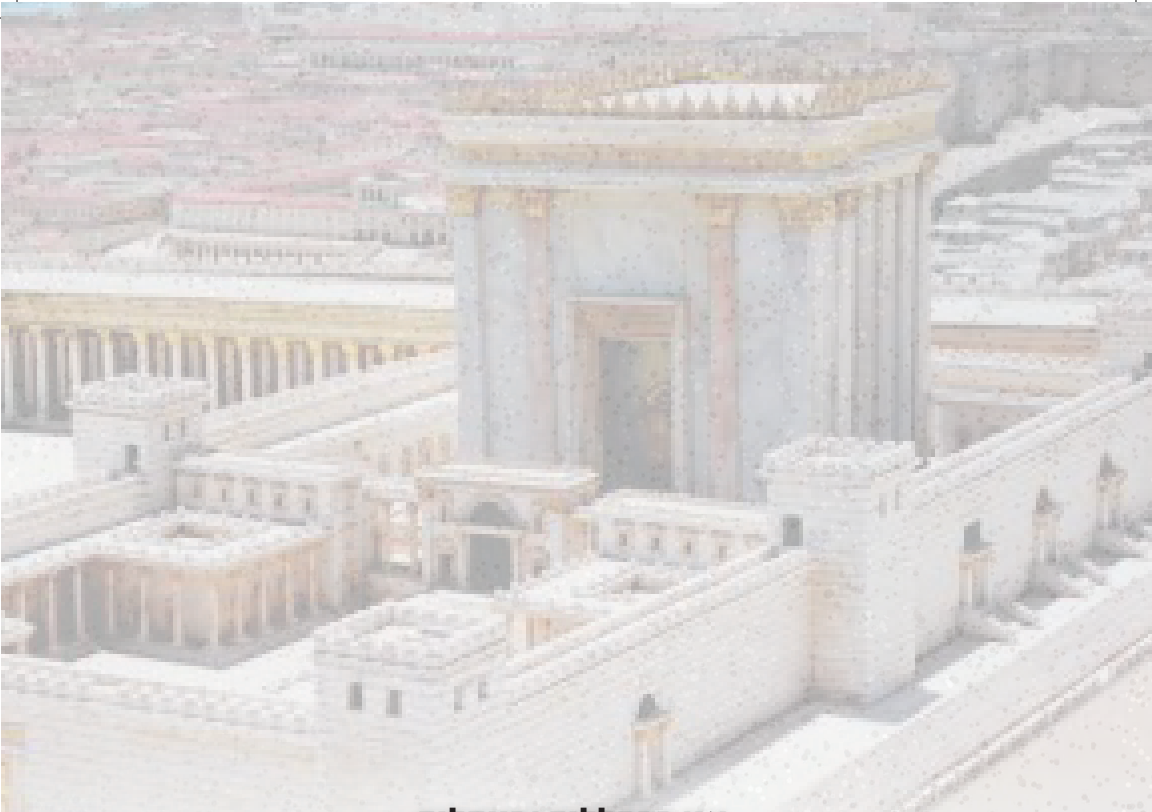

העיטורים הפנימיים - לפני השימור

העיטורים הפנימיים - אחרי השימור

אנו מתפללים ומייחלים:

**כשם שזכינו לברך על המוגמר בחנוכת ארון הקודש המחודש
בהיכל הישיבה, 'מקדש מעט' שמגדלים בו תורה ותפילה, כך
נזכה לבנין הבית הגדול והקדוש, בית קדשנו ותפארתנו שייבנה
במהרה בימינו על הר מרום הרים, אכי"ר.**

העוסקים במלאכת השימור:

**ירמי זטלנד, משמר עץ וריהוט עתיק.
נגה שוסטרמן, משמרת אובייקטים מוזהבים.
איתן סלע, משמר אבן (המורשת הבנויה).**

הפקת החוברת:

**כתיבה: הרב איתיאל סופר
עיצוב: יצחק שוקרון**

 SHUKI GRAPHIC ARTIST